

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 35/09-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 12. februára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť D. Č., Š., zastúpenej advokátom JUDr. D. K., S., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Senica č. k. 4 C 147/2005-324 z 13. marca 2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave č. k. 9 CoD/34/2008-417 z 30. septembra 2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. Č. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. novembra 2008 doručená sťažnosť D. Č., Š. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. D. K., S., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy rozsudkom Okresného súdu Senica (ďalej len „okresný súd“)

č. k. 4 C 147/2005-324 z 13. marca 2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 CoD/34/ 2008-417 z 30. septembra 2008.

Sťažovateľka v sťažnosti okrem iného uviedla:

«... Boli porušené moje základné ľudské práva menovite právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky. Postupom Okresného súdu v Senici v konaní 4 C 147/05 a Krajského súdu v Trnave v konaní 9 CoD 34/2008 mi bolo znemožnené domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva. Toto mi bolo znemožnené tým, že oba sudy odmietli vykonať vo veci potrebné dokazovanie nariadením preskúmania znaleckého posudku č. 20/2007, ktoré som včas a riadne navrhla vykonať. Tým mi znemožnili preukázať skutočný stav veci a nesprávnym rozhodnutím ma zbavili môjho majetku. Týmto porušili aj moje ústavné právo vlastníť majetok, ktoré je zaručené čl. 20 Ústavy SR.

Napadnutým rozsudkom Okresného súdu v Senici rozhodol súd tak, že môj návrh na určenie neplatnosti závetu neb. I. K.r. H. nar... zo dňa 26. 4. 1996 označený ako „Moja posledná vôľa“ spísaný advokátom JUDr. F. M. zamieta. Týmto rozsudkom ma ďalej súd zaviazal zaplatiť náhradu trov konania odporcovi v 1. rade Ing. J. K... vo výške 28.494,40 Sk a náhradu trov konania odporcovi v 2. rade K. K. vo výške 16.229,20 Sk. Napokon ma súd zaviazal zaplatiť trovy štátu vo výške 50.760 Sk.

Tento rozsudok som napadla odvolaním zo dňa 16. 4. 2008. V tomto odvolaní som napadnutému rozsudku najviac vytýkala, že nevykonal preskúmanie znaleckého posudku č. 20/2007, ...napadnutý rozsudok Okresného súdu v Senici potvrdil a naviac ma zaviazal zaplatiť odporcom náhradu trov odvolacieho konania...».

Sťažovateľka namieta, že tak okresný súd, ako aj krajský súd, sa dopustili chýb tým, že neúplne zistili skutkový stav, pretože nevykonali navrhované dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností - sťažovateľka navrhla vykonanie kontrolného znaleckého posudku. K tomu uviedla, že „okresný súd oba tieto návrhy zamietol, čím znemožnil správne zistenie skutkového stavu. Krajský súd znalca síce vypočul, ale ten len nepresvedčivo obhajoval svoj záver uvedený v znaleckom posudku č. 20/2007 a nijako nezdôvodnil zásadný rozpor záverov tohto znaleckého posudku so závermi znaleckého posudku 178/2001.“

Druhá námietka sťažovateľky sa týka jej tvrdenia, že obidva sudy „dospeli na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, keď konštatovali, že poručiiteľka bola spôsobilá na právne úkony, hoci opak je pravdou a je zrejmé (hlavne to vyplýva zo záverov znaleckého posudku 178/2001), že poručiiteľka spôsobilá na právne úkony nebola“.

Podľa názoru sťažovateľky oba sudy si mali vyžiadať preskúmanie znaleckého posudku č. 20/2007, čo navrhla už v konaní pred okresným súdom, v písomnom podaní krajskému súdu 19. augusta 2008, ako aj pri prerokovaní veci na krajskom súde 30. septembra 2008. Oba sudy podľa nej nerešpektovaním jej uvedených návrhov znemožnili správne zistenie skutkového stavu. V tejto súvislosti napokon bez osobitného odôvodnenia uviedla, že „v konečnom dôsledku oba sudy porušili aj moje ďalšie ústavné právo a to právo vlastníť majetok... a tým ma zbavili možnosti dediť majetok po poručiiteľke“.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Rozsudkom Okresného súdu v Senici 4 C 147/05 zo dňa 13. 3. 2008 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave 9 CoD 34/2008 zo dňa 30. 9. 2008 bolo porušené právo D. Č. r. K. na súdnu ochranu zakotvené v čl. 46 Ústavy SR a právo vlastníť majetok zakotvené v čl. 20 Ústavy SR.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, nepripustné návrhy alebo návrhy podané niekým neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo keď preskúmanie označeného postupu (rozhodnutia orgánu štátu) v rámci predbežného prerokovania vôbec nesignalizuje možnosť porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa, realnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, II. ÚS 101/03, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05).

Z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd aplikujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva vo vzťahu k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj judikatúru vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy skúma, či konanie ako celok bolo spravodlivé, a nie je v zásade oprávnený a povinný preskúmať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nepatrí právo účastníka konania dožadovať sa toho, aby všeobecné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti

účinkov takéhoto výkladu a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách a do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

1. Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy a základného práva vlastníť majetok (z obsahu sťažnosti vyplýva, že namieta porušenie práva upraveného v čl. 46 ods. 1 ústavy) podľa čl. 20 ústavy rozsudkom okresného súdu č. k. 4 C 147/05-324 z 13. marca 2008.

Podľa ústavy je systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ústavný súd zásadne nemá právomoc rozhodovať o návrhoch, o ktorých je oprávnený podľa platných právnych predpisov rozhodovať iný (všeobecný) súd.

Z uvedených dôvodov ústavný súd uzavrel, že vo veci sťažovateľky je tu ešte iný súd (čl. 127 ods. 1 ústavy), ktorý je oprávnený a povinný rozhodovať o tom, či došlo, alebo nedošlo k porušeniu sťažovateľkou označeného základného práva podľa čl. 46 a čl. 20 ústavy tak, ako to tvrdí v sťažnosti, a či je potrebné zrušovať napadnuté rozhodnutie alebo rozhodnúť iným zákonom dovoľeným spôsobom.

Sťažovateľka tým, že podala odvolanie proti predmetnému rozsudku okresného súdu, sama uznala, že má k dispozícii opravný prostriedok v systéme všeobecného súdnictva. Vychádzajúc z týchto záverov ústavný súd nezistil žiadny ústavný dôvod na to, aby sa v tejto veci neriadil princípom subsidiarity svojej právomoci, ktorý je ustanovený v čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto, aplikujúc tento článok ústavy a § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, odmietol sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľka namietala porušenie svojich základných

práv podľa čl. 46 ústavy a čl. 20 ústavy rozsudkom okresného súdu č. k. 4 C 147/05-324 z 13. marca 2008 pre nedostatok svojej právomoci.

2. Sťažovateľka ďalej namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy rozsudkom krajského súdu č. k. 9 CoD/34/2008-417 z 30. septembra 2008, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu č. k. 4 C 147/005-324 z 13. marca 2008.

V predmetnej veci sťažovateľky krajský súd rozsudkom č. k. 9 CoD/34/2008-417 z 30. septembra 2008 potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu č. k. 4 C 147/2005-324 z 13. marca 2008, keď sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu.

V súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo svojvoľné, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 82/04). Preto ústavný súd preskúmal odôvodnenie rozsudku krajského súdu, v ktorom sa krajský súd vysporiadal s námietkami sťažovateľky takto:

„Súd prvého stupňa vo veci vykonal rozsiahle dokazovanie. Vypočul svedkov, ktorí sa s nebohrou poručiteľkou I. K. stýkali, ďalej svedkov ktorí boli prítomní pri právnych úkonoch, teda spísaní darovacích listín dňa 25. 4. 1996 i spísaní predmetného závetu tohto dňa. Oboznámil sa s listinným dôkazmi, napríklad so znaleckým posudkom, ktorý vyhotovil Dr. K. B., neurológ a psychiater vo V. dňa 13. 1. 2006. Predmetom tohto znaleckého posudku bolo zistenie, či poručiteľka v okamihu spísania závetu v apríli 2006 bola svojprávna. Vypočul za tým účelom svedkov a zadovážil si lekársku správu z nemocnice v S. V zhrnutí uviedol, že v žiadnom prípade nevzniká podozrenie, že poručiteľka v okamihu spísania závetu by nemala byť svojprávna. Ošetrojúci lekár Dr. B. ju dokonca doma ošetroval, asi mesiac pred smrťou bola prevezená do nemocnice, mohol s ňou celkom normálne hovoriť a bola orientovaná. Tento znalecký posudok zobrať súd prvého stupňa ako listinný dôkaz. Súd prvého stupňa nariadil znalecké dokazovanie Znaleckým ústavom

Univerzity v K., Lekárska fakulta, odbor zdravotníctvo a farmácia. Na záver tohto podrobne rozpracovaného posudku znalecký ústav uvádza, že pani I. K. bola v čase spísania závetu a darovacej zmluvy dňa 26. 4. 1996 bez psychotonických príznakov a bola teda v stave spôsobilosti na právne úkony. Jednoznačne odpovedali, že poručiiteľka vedela v deň podpisu závetu 26. 4. 1996 posúdiť význam a dôsledky právneho úkonu, ktorým bolo podpísanie závetu. Tento znalecký posudok vypracovala znalecká komisia, ktorú tvorili znalci Doc. MUDr. I. D., PhD., MUDr. A. B., odborná asistentka, MUDr. J. V., odborná asistentka.

V priebehu konania na súde prvého stupňa navrhovateľka sa dostala do dôkaznej núdze, vzhľadom na uskutočnené dokazovanie nebolo preukázané jej tvrdenie, že závet spísaný poručiiteľkou I. K. je neplatný z dôvodu duševnej poruchy poručiiteľky.

S poukazom sna uvedené odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa ustanovenia § 219 O. s. p. potvrdil.“

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že krajský súd sa stotožnil s hodnotením dôkazov vykonaných okresným súdom, ktoré ho viedli k potvrdeniu rozsudku okresného súdu, ktorý rozhodol na základe toho, že uzavrel, že závet spísaný poručiiteľkou (matkou sťažovateľky) nie je neplatný z dôvodu duševnej poruchy poručiiteľky.

K námietke sťažovateľky, že ani krajský súd, ani okresný súd nevykonali ďalšie dôkazy, ktoré navrhla, ústavný súd uvádza, že z hľadiska odborného posúdenia zdravotnej spôsobilosti poručiiteľky na spísanie závetu konštatovanie krajského súdu, že „súd (okresný) vykonal rozsiahle dokazovanie“, nemožno považovať ani za svojvoľné, ani arbitrárne len preto, že tento jeho záver sa opiera o dôkazy vykonané okresným súdom, a to nielen o znalecký posudok Ústavu Univerzity v K., Lekárskej fakulty č. 20/2007 z 29. novembra 2007, ktorý vypracovali traja znalci tohto znaleckého ústavu (nešlo teda o posudok len jedného znalca), ale aj o psychiatricko-neurologický posudok, ktorý bol vypracovaný vo V. 6. apríla 2007 znalcom univ. doc. Dr. K. M. pre potreby inej občiansko právnej veci vedenej na Krajskom súde vo V., ako aj o dve ďalšie lekárske potvrdenia, s ktorými sa sťažovateľka nestotožnila.

V súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na všetky tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom (IV. ÚS 84/08). Ústavný súd v tejto spojitosti taktiež zdôrazňuje, že nejde o porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces, ak súd nerozhodne podľa predstáv účastníka konania a jeho návrhu nevyhoví, ak je takéto rozhodnutie súdu v súlade s objektívnym právom. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú, za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu v napadnutom rozhodnutí krajského súdu o takéto rozhodnutie nejde (IV. ÚS 358/08).

Ak odvolací súd nevyhovel odvolaniu sťažovateľky vo veci samej a stotožnil sa so skutkovými zisteniami, ako aj s právnym hodnotením prijatým prvostupňovým súdom, pričom odôvodnenia oboch rozsudkov sú založené na rovnakých skutkových a právnych dôvodoch, pre ktoré oba súdy rozhodli vo veci, a tieto dôvody nie sú arbitrárne alebo svojvoľné, neznamená to, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky.

Ústavný súd nezistil existenciu takých skutočností, ktoré by nasvedčovali tomu, že by namietané rozhodnutie krajského súdu bolo možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na súdnu ochranu. Záver krajského súdu, že poručiiteľka bola v čase spísania závetu spôsobilá na právne úkony, nemožno považovať za ústavne neakceptovateľný. Z ústavnoprávneho hľadiska nemožno

mat' výhradu ani voči ďalšiemu záveru, podľa ktorého sa sťažovateľka dostala do stavu dôkaznej núdze v konaní na prvostupňovom súde, keďže v rámci dokazovania sa jej tvrdenia nepreukázali.

Ústavný súd vo svojej stabilnej judikatúre uvádza, že postup a rozhodnutie súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej zákonnej procesnoprávnej úpravy, nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Za porušenie základného práva pritom nemožno považovať neúspech v konaní. Inak povedané, obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania, preto nemožno považovať nevyhovenie návrhu v konaní pred všeobecným súdom za porušenie tohto práva (I. ÚS 3/97).

Pretože ústavný súd nezistil príčinnú súvislosť medzi rozsudkom krajského súdu č. k. 9 CoD/34/2008-417 z 30. septembra 2008 a medzi namietaným porušením (prípadne odoprením či odňatím) základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, odmietol jej sťažnosť v tejto časti po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže sťažovateľka namietala porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy len z dôvodu neodôvodnenosti a svojvoľnosti záverov napadnutého rozsudku krajského súdu, ústavný súd nepovažoval za potrebné zaoberať sa osobitne uvedeným článkom ústavy, ktorý podľa sťažovateľky mal byť tiež porušený. Preto sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľky ako celok, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2009